

Polecenia podsumowujące

1. Wyjaśnij genezę islamu i scharakteryzuj najważniejsze zasady tej religii.
2. Przedstaw główne kierunki ekspansji arabskiej.
3. Omów organizację państwa arabskiego.
4. Opisz charakterystyczne cechy kultury arabskiej i jej najważniejsze osiągnięcia.
5. Wyjaśnij wpływ cywilizacji arabskiej na cywilizacje łacińską i bizantyńską.

◆ Geneza islamu

Dżahilijja – okres przed powstaniem islamu.
Początek VII w. – nauczanie Mahometa.
622 – ucieczka Mahometa z Mekki do Medyny (hidżra).
632 – śmierć Mahometa i początek rządów kalifów.

◆ Etapy i kierunki ekspansji arabskiej

Etap I – za życia Mahometa – Półwysep Arabski.
Etap II – w okresie panowania kalifów prawowiernych (632–661) – Azja Mniejsza i część Afryki Północnej.
Etap III – podboje Umajjadów (661–750) – pozostała część Afryki Północnej, Półwysep Iberyjski, dalsze tereny Azji.

◆ Organizacja państwa

Kalif – następca proroka Mahometa stojący na czele państwa.
Podział na szytów i sunnitów.
Wezyr – przedstawiciel kalifa przed ludem.
Emir – lokalny urzędnik, przedstawiciel władzy świeckiej i duchownej.
System podatkowy – charadż i dżizja.

◆ Zasady religii islamskiej

Religia monoteistyczna. Wiara w jednego Boga – Allaha.
Pięć filarów islamu – wyznanie wiary, modlitwa, jałmużna, post, pielgrzymka do Mekki.
Prawo oparte na Koranie (świętej księdze islamu) i Sunnie.
Większy dżihad – walka z własnymi słabościami i pokusami oraz dbanie o rodzinę.
Mniejszy dżihad – święta wojna z niewiernymi.

◆ Osiągnięcia cywilizacyjne i kulturowe

Rzemiosło – tkactwo, wyrób broni.
Ornamentyka – arabski.
Handel i wymiana towarów ze Wschodem.
Relacje z podróży spisywane przez kupców arabskich.
Medycyna – Awicenna.
Nauka – Dom Mądrości.
Matematyka – cyfry arabskie, ułamki, trygonometria.
Kultura orientalna.

Polecane publikacje

Janusz Danecki, *Arabowie*, Warszawa 2001.
Hugh Kennedy, *Wielkie arabskie podboje. Jak ekspansja islamu zmieniła świat*, Warszawa 2011.
Maxime Rodinson, *Mahomet*, Warszawa 1994.

